

การพัฒนาฐานข้อมูลและ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ น้ำผึ้งชันโรง

กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง จ.กระบี่

โดย นางสาวกัจจิรา สุขพรหม 651011303
สาขาการบริหารและพัฒนาชุมชน

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบัน เทรนด์สุขภาพและความงามทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากผึ้ง ซึ่งหนึ่งในวัตถุดิบที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในระดับสากลคือ น้ำผึ้งชันโรง วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง จังหวัดกระบี่ ถือเป็นกลุ่มต้นแบบที่มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และเลี้ยงชันโรงอย่างยั่งยืน ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ติดกับป่าชายเลนและป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่จังหวัดกระบี่ที่เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติกลับพบว่าทางกลุ่มยังเผชิญกับข้อจำกัดสำคัญใน 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านการสื่อสารและการจัดการองค์ความรู้ในระดับสากล
2. การสร้างความหลากหลายและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว นิสิตจึงมุ่งเน้นที่จะดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งชันโรงของวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง

วัตถุประสงค์

01

เพื่อศึกษาความเป็นมาและ
พัฒนาการของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนบ้านไทรหนั่ง

02

พัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้เรื่อง
ชั้นโรงในรูปแบบ E-book ภาษา
อังกฤษสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง

03

เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สครับ
จากน้ำผึ้งชั้นโรงโดยใช้วัตถุดิบ
ในท้องถิ่น

ขอบเขต

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ด้านการศึกษาบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง มุ่งเน้นการทำความเข้าใจภาพรวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านประวัติความเป็นมา โครงสร้างการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง
- 2) ด้านการศึกษาเกี่ยวกับชั้นโรง ศึกษาองค์ความรู้เชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับชั้นโรง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา ต่อยอดผลิตภัณฑ์
- 3) ด้านการพัฒนาฐานข้อมูล ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจ และชั้นโรง เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล
- 4) ด้านการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากชั้นโรง เพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสทางการตลาด

ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ขอบเขต

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษานิพนธ์ปัญหาพิเศษเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ชันโรง มีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการประกอบด้วย 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

- 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง จำนวน 32 คน
- 2) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านไทรหนั่ง จำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านเวลา

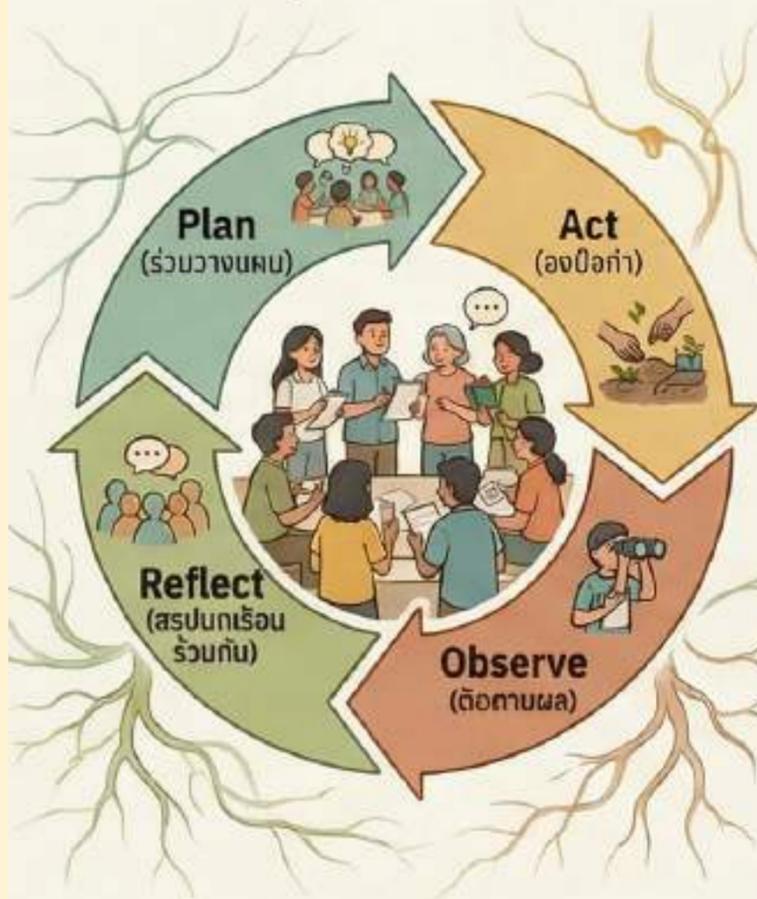
ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2569 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4 ภูเขาสำคัญสู่การพัฒนาชุมชนและผลิตภัณฑ์ชั้นสูงอย่างยั่งยืน

PAR - กระบวนการวิจัย
ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

เปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้ให้ข้อมูล”
สู่ “ผู้ร่วมวิจัย”

เน้นการสร้างความรู้จากเจ้าของ
เพื่อให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่อไปได้เอง
แม้โครงการวิจัยจะสิ้นสุดลง

ชั้นโรง -
แมลงเศรษฐกิจและสุขภาพ

ปลอดภัย
เลี้ยงได้ในสวนหลังบ้าน

อาหารเชิงหน้าที่ (Functional Food)
และคุณค่าทางยา

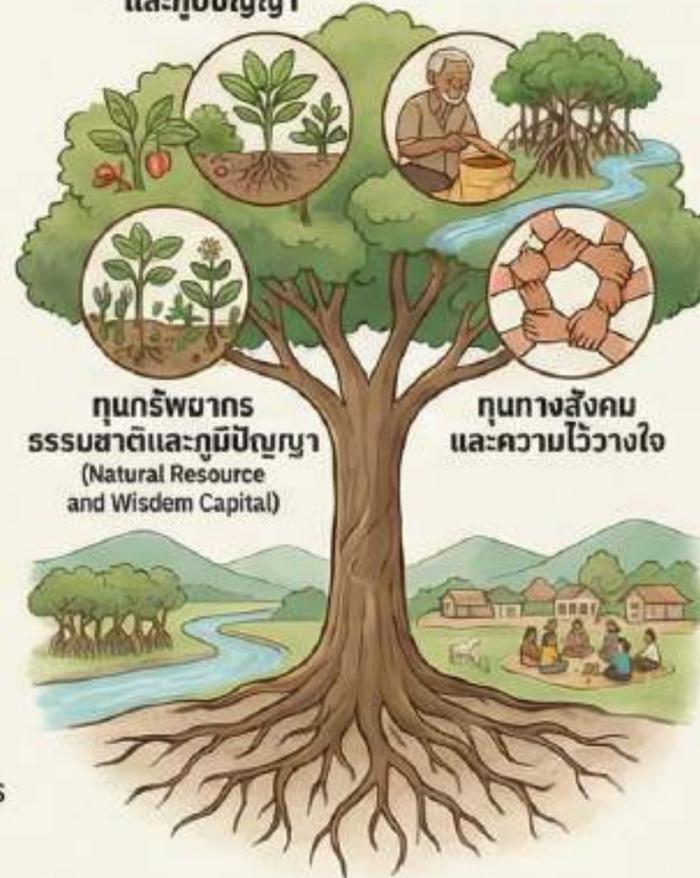
น้ำผึ้งมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยลดความเสี่ยงโรค NCDs
และมี ‘พรอพโพลิส’ ที่มีฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียและเชื้อรา

นักผสมเกสรเพื่อเศรษฐกิจสีเขียว (BCG)

ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนผ่านการผสมเกสร
ส่งเสริมระบบนิเวศและเศรษฐกิจหมุนเวียน

ทุนชุมชน -
รากฐานแห่งการพัฒนา

ทุนทรัพยากรธรรมชาติ
และภูมิปัญญา

ทุนทรัพยากร
ธรรมชาติและภูมิปัญญา
(Natural Resource
and Wisdom Capital)

ทุนทางสังคม
และความไว้วางใจ

มองเห็นศักยภาพที่ซ่อนอยู่

การพัฒนาที่แท้จริงเริ่มจากการดึงเอาทรัพยากร
และศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด

การเพิ่มมูลค่า -
จากวัตถุดิบสู่ผลิตภัณฑ์พรีเมียม

การเล่าเรื่อง

บรรจุภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า

สู่เศรษฐกิจประสบการณ์

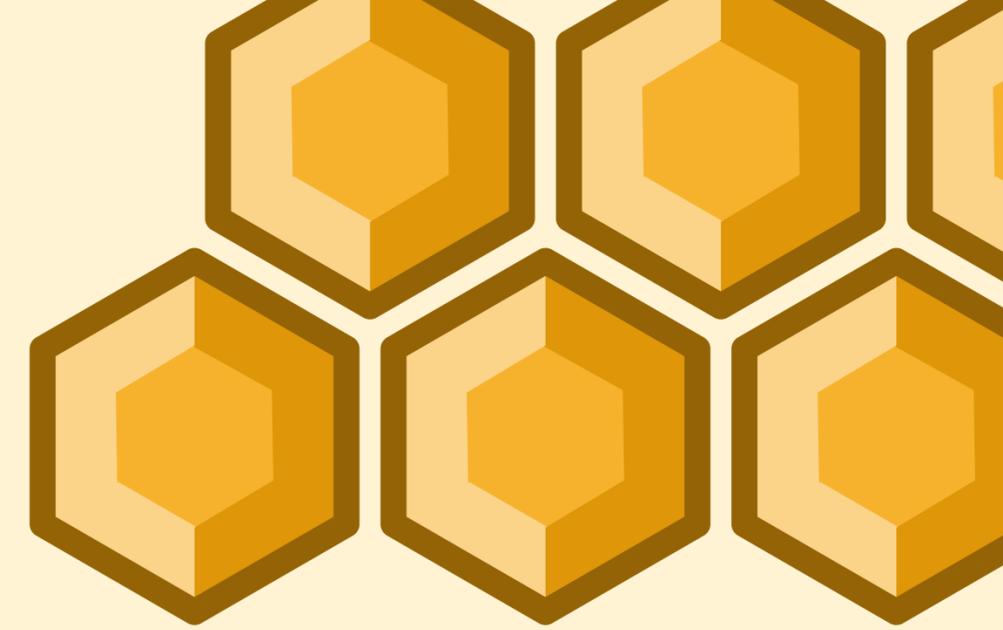
ผนวกผลิตภัณฑ์เข้ากับการบริการและท่องเที่ยว
เพื่อสร้างประสบการณ์ที่หาซื้อไม่ได้จากที่อื่น
และเพิ่มโอกาสทางการแข่งขัน

วิธีการดำเนินการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่นิสิตได้ลงไปเก็บรวบรวมมาด้วยตนเอง ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี (1) การสังเกต ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และ (2) การสัมภาษณ์

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่

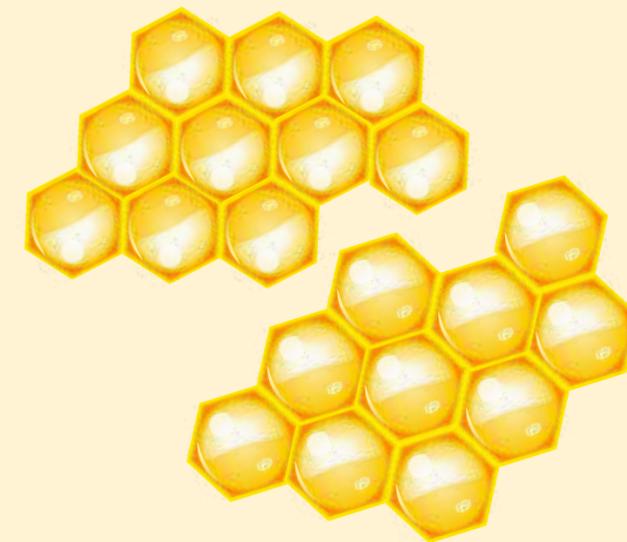

วิธีการดำเนินการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1: ศึกษาบริบทและสภาพทั่วไป: ลงพื้นที่เก็บข้อมูลประวัติ โครงสร้างชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติผ่านการสังเกตและ สัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2: ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนโรง: รวบรวมองค์ความรู้ทั้งจากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับสายพันธุ์เทคนิคการเลี้ยง และการเพิ่มผลผลิต

ขั้นตอนที่ 3: วิเคราะห์ความต้องการและความเป็นไปได้: ประเมินความพร้อมด้านวัตถุดิบ แรงงาน และตลาดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงตรวจสอบทักษะดิจิทัลของสมาชิกเพื่อวางระบบฐานข้อมูล

วิธีดำเนินงานการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4:วางแผนพัฒนาฐานข้อมูลและผลิตภัณฑ์: ออกแบบ
เครื่องมือจัดเก็บข้อมูล พัฒนาสูตรการผลิต และออกแบบบรรจุภัณฑ์
ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน

ขั้นตอนที่ 5:ศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Case Study): ถอดบทเรียน
จากกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงานให้
สอดคล้องกับข้อจำกัดของพื้นที่

วิธีการดำเนินงานการศึกษา

ขั้นตอนที่ 6: จัดทำ Workshop: ให้สมาชิกได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการใช้ระบบฐานข้อมูล พร้อมเก็บข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงข้อบกพร่อง

ขั้นตอนที่ 7: จัดทำสื่อข้อมูลสำหรับเรียนรู้: สังเคราะห์ความรู้เป็นสื่อการสอนหรือคู่มือที่เข้าใจง่าย เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถศึกษาและถ่ายทอดต่อได้อย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 8: จัดทำแผนธุรกิจเพื่อสังคม: สร้างแผนงานที่สมดุลระหว่างผลกำไรทางเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านโหนดวัง

สรุปเส้นทางของชุมชนบ้านโหนดวังที่เปลี่ยนจากอาชีพเผาถ่านซึ่งทำลายป่าชายเลน มาเป็นการรวมกลุ่มอนุรักษ์และจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้ง โดยใช้ธรรมชาติเกื้อกูลธรรมชาติเพื่อสร้างรายได้และคืนกำไรสู่สิ่งแวดล้อม

พลิกฟื้นผืนป่าด้วยวิถีใหม่

จากการเผาถ่านสู่กลุ่มอนุรักษ์

ยุติการตัดไม้ทำลายป่าชายเลนและเริ่มต้นรวมกลุ่มเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

2535

จากการเผาถ่านสู่กลุ่มอนุรักษ์

ยุติการตัดไม้ทำลายป่าชายเลนและเริ่มต้นรวมกลุ่มเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ต้องมาพร้อมรายได้

พัฒนาจากกลุ่มอนุรักษ์สู่วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งเพื่อสร้างความยั่งยืนให้สมาชิก

พลังของ “ผึ้ง” และการแบ่งปันในชุมชน

การเลี้ยงผึ้งและ ชั้นโรงแบบเกื้อกูล

แมลงช่วยผสมเกสรช่วยรักษาป่า หากไม่มีป่าแมลงเหล่านี้ก็อยู่ไม่ได้

พลังแห่งการจัดการภายในกลุ่ม

สมาชิก
44 คน

ผู้ชาย 32 คนเป็นการเลี้ยงและขยายพันธุ์

ผู้หญิง 12 คนดูแลการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ปีนรายได้ 10%
คืนสู่ธรรมชาติ

10%

ปลูกป่า

ซังป่า

โรงเรียน

หักรายได้เข้ากองทุนอนุรักษ์เพื่อนำไปปลูกป่า ทำซังป่า และสนับสนุนโรงเรียน

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง

ผลการศึกษา

2. การพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้เรื่องชันโรงสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง

- E-bookฐานข้อมูลชันโรงภาษาอังกฤษ

Ingredients(ส่วนประกอบ)

- Stingless Bee Honey (น้ำผึ้งชันโรง)
- Spa Salt Scrub (เกลือสปาผิว)
- Coconut Oil (น้ำมันมะพร้าว)
- Honey Liquid Soap (สบู่เหลวน้ำผึ้ง)

Properties & Benefits(สรรพคุณ)

- Antibacterial: ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย
- Anti-inflammatory: ลดการอักเสบ
- Stimulates skin cell regeneration: กระตุ้นการสร้างเซลล์ผิวใหม่
- Gently exfoliates dead skin cells to reveal a brighter complexion: ลอกเซลล์ผิวเก่าที่หมองคล้ำให้หลุดออกอย่างอ่อนโยน

ผลิตโดย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านไทรหนั่ง 53/1 หมู่ที่3 ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่

ปริมาณ 150 ml

080-887-7026

ผลการศึกษา

3. การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สครับจากน้ำผึ้งชันโรง

- ขั้นตอนการทำสครับน้ำผึ้งชันโรง

ผลการศึกษา

- ร่วมออกแบบฉลากกับกลุ่มแม่บ้าน

Ingredients(ส่วนประกอบ)

- Stingless Bee Honey (น้ำผึ้งชันโรง)
- Spa Salt Scrub (เกลือสปาผิว)
- Coconut Oil (น้ำมันมะพร้าว)
- Honey Liquid Soap (สบู่เหลวน้ำผึ้ง)

Properties & Benefits(สรรพคุณ)

- Antibacterial: ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย
- Anti-inflammatory: ลดการอักเสบ
- Stimulates skin cell regeneration: กระตุ้นการสร้างเซลล์ผิวใหม่
- Gently exfoliates dead skin cells to reveal a brighter complexion: ผลัดเซลล์ผิวเก่าที่หมองคล้ำให้หลุดออกอย่างอ่อนโยน

ผลิตโดย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านไทรหนั่ง
53/1 หมู่ที่3 ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่

ปริมาณ 150 ml

080-887-7026

ผลการศึกษา

- ร่วมออกแบบกิจกรรมwork shopนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

Workshop สกรีนน้ำผึ้งชันโรง: จากรังธรรมชาติสู่การปรนนิบัติผิว

ค้นพบและรังสรรค์ (Explore & Craft)

สัมผัสต้นกำเนิดน้ำผึ้งชันโรง

ชมรัง เรือรูจวงงระชีวิต

ชิมน้ำผึ้งสดจากรังเพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุดิบ

ปรุงสูตรสกรีนเฉพาะบุคคล
ผสมน้ำผึ้งกับสมุนไพรสดและน้ำคาลาแมงกานีส โดยเลือกกลิ่นและเนื้อสัมผัสได้ตามใจชอบ

ปรนนิบัติและบันทึกความทรงจำ (Ritual & Souvenir)

ปรนนิบัติผิวด้วย Hand Spa

บันทึกความทรงจำกลับบ้าน บรรจุสกรีนลงกระปุกแก้วสไตล์ Rustic พร้อมรับการ์ดสูตรเฉพาะตัว ๆ

ฝึกเทคนิคการมวดผมสีกะหล่ำผิว พร้อมจับเครื่องคั้นน้ำผึ้งชันโรงอื่นๆ ระหว่างกิจกรรม

สกรีนน้ำผึ้งทำมือ
บรรจุสกรีนลงกระปุกแก้วสไตล์ Rustic พร้อมรับการ์ดสูตรเฉพาะตัว สำหรับทำของขวัญ

สูตร

ผลการศึกษา

- แผนธุรกิจเพื่อสังคม

เป้าหมายในการสร้างคุณค่า/การเปลี่ยนแปลง=เปลี่ยนน้ำผึ้งชันโรงให้เป็นรายได้ของกลุ่ม

BUSINESS MODEL CANVAS

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนัง สามารถพัฒนาจากการใช้ทรัพยากรแบบทำลายสิ่งแวดล้อม สู่การเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงที่สอดคล้องกับระบบนิเวศป่าชายเลนและภูเขาหินปูน ก่อให้เกิดน้ำผึ้งป่าชายเลนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ (หวานนำ เปรี้ยวตาม เค็มปะแล่ม) ซึ่งสามารถต่อยอดเชิงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ได้จัดทำ E-book ภาษาอังกฤษ เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดข้อมูลสายพันธุ์ชันโรง คุณค่าทางโภชนาการ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ช่วยยกระดับการสื่อสารสู่สากล และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อย่างยั่งยืน

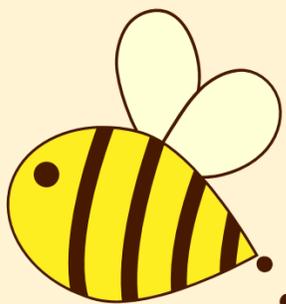
ด้านการเพิ่มมูลค่า นอกจากการพัฒนา สคริปน้ำผึ้งชันโรง ซึ่งมีต้นทุนเฉลี่ย 60.16 บาทต่อหน่วย จำหน่าย 89 บาท และมีกำไรประมาณ 32% แล้ว ยังมีการเพิ่มมูลค่าทางการตลาดผ่าน

1. การออกแบบโลโก้และฉลากสินค้า ที่สะท้อนอัตลักษณ์ป่าชายเลน สร้างภาพลักษณ์ความเป็นธรรมชาติ สะอาด ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและมูลค่าการรับรู้ของสินค้า (Perceived Value)
2. การจัดทำแผนธุรกิจเบื้องต้น ครอบคลุมการวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ช่องทางจัดจำหน่าย และกลยุทธ์การสื่อสาร ทำให้การดำเนินงานมีทิศทางชัดเจน สามารถขยายตลาดและสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำฐานข้อมูลและอีบุ๊กไปใช้เป็นส่วนการเรียนรู้สำหรับชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) และสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาความพึงพอใจและการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคชาวต่างชาติที่มีต่ออีบุ๊กภาษาอังกฤษและผลิตภัณฑ์สกรีนน้ำผึ้งชั้นโรง

ขอขอบคุณ

นายสุธีร์ ปานขวัญ นางลำยอง ปานขวัญ ตลอดจนสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไทรหนั่ง และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านไทรหนั่ง ที่ให้การต้อนรับ การดูแลเป็นอย่างดี ตลอดจนการให้ข้อมูล คำปรึกษา ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกแก่นิสิตในการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์ปัญหาพิเศษในการบริหารและพัฒนาชุมชน จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

THANK YOU

